

DOI 10.36074/logos-13.12.2024.073

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНИХ ПРОФЕСІЙНИХ КОМУНІКАТИВНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ У МАЙБУТНІХ СУДНОВОДІЇВ

Хроленко Олена Андріївна¹, Мілошунас Вероніка Віталіївна²

---

1. старший викладач кафедри морської англійської мови
Національний університет «Одеська морська академія», УКРАЇНА

2. старший викладач кафедри морської англійської мови
Національний університет «Одеська морська академія», УКРАЇНА

Дана робота присвячена особливостям формування іншомовних професійних комунікативних компетенцій у майбутніх судноводіїв у вищому навчальному закладі (ВНЗ) як необхідній умові підготовки фахівців морської галузі до самостійної професійної діяльності. Проблема формування професійної компетентності фахівців-судноводіїв стає дедалі актуальнішою, адже сучасні компанії дуже зацікавлені у кваліфікованих кадрах, які вільно володіють своєю професією, вміють своєчасно ухвалювати правильні рішення та прагнуть професійного зростання. Попит на таких спеціалістів значно зростає, особливо якщо вони здатні використовувати англійську мову під час професійної комунікації на судні, що є ключовою вимогою сучасного міжнародного ринку праці [3].

Стан водного транспорту, ефективність навігації, безпека людського життя, а також захист і збереження морського середовища суттєво залежать від компетентних та добре підготовлених фахівців морської галузі. Стандарти, що конче необхідні для формування професійних навичок і вмінь майбутніх судноводіїв, запроваджуються Міжнародною конвенцією про підготовку і дипломування моряків та несення вахти (STCW), що регламентує необхідний рівень знань для спеціалістів судноводіння [1].

Модернізація вищої освіти, зокрема вдосконалення методів вивчення англійської мови, є важливим аспектом підготовки фахівців морських спеціальностей. Процес оволодіння англійською мовою в сучасних закладах вищої освіти зосереджений не лише на інформаційній обробці, але й на формуванні комунікативних навичок, пов'язаних із професійною діяльністю [5].

ABSCHNITT 23.
PÄDAGOGIK UND BILDUNG

Завданням є не лише засвоєння мовного матеріалу, а й розвиток професійного мислення через проблемні ситуації, пов'язані з майбутньою роботою. Моделювання професійних ситуацій дозволяє курсантам зануритися в реальні умови, що готує їх до ефективної професійної комунікації в багатонаціональному середовищі.

Сучасний підхід до навчання англійської мови орієнтований на вивчення її функціонального аспекту, що забезпечує набуття професійних компетенцій: мобільності, гнучкості, інноваційності, ініціативності та конструктивності. Основна роль у розвитку таких навичок належить комунікативним методам навчання, які ефективні для формування необхідних знань та умінь у майбутніх судноводіїв. Засвоєння англійської мови сприяє практичному володінню нею для виконання професійних обов'язків відповідно до вимог міжнародних стандартів Міжнародної морської організації (ІМО) [4]. Активне використання методів комунікативного навчання також забезпечує розвиток культурної компетентності, що допомагає курсантам краще інтегруватися у багатокультурний професійний контекст.

Професійна компетентність охоплює як теоретичні знання, так і практичні вміння та навички. Освітній процес включає розв'язання проблемних завдань, використання мультимедійних технологій, інноваційних підходів та методів, що формують у курсантів мотивацію до професійного самовдосконалення [2]. Підготовка також передбачає систематичну роботу з лінгвокраїнознавчим матеріалом, що сприяє глибшому розумінню культурних та професійних аспектів міжнародної комунікації. Участь курсантів у практичній діяльності, а також самостійна робота з матеріалами надають можливість розвинути вміння не лише сприймати, але й ефективно застосовувати мовний матеріал у майбутній професійній діяльності.

Важливою складовою є особистісно-діяльнісний підхід, коли курсанти залучені в активний процес засвоєння англійської мови з метою самостійного виконання професійних обов'язків. Вивчення мови включає засвоєння професійно значущих одиниць, вміння аналізувати інформацію, обирати стратегії комунікації, а також навички перекладу та анотування технічних текстів. Особлива увага приділяється культурній специфіці використання мовних засобів у професійній діяльності. Використання моделювання професійних ситуацій і рольових ігор забезпечує курсантам можливість інтеграції культурних та професійних знань, що сприяє їхній здатності працювати у багатокультурному середовищі.

Формування професійної компетентності майбутніх фахівців-судноводіїв відбувається через інтерактивні методи, що розвивають здатність сприйняття невербальної комунікації, а також навички взаємодії з представниками інших

культур. Комунікативний підхід передбачає створення ситуацій, наближених до реальних професійних, що дозволяє курсантам легко адаптуватися до реальних умов роботи. Це забезпечує формування у курсантів впевненості у професійних знаннях і здатності приймати обґрунтовані рішення. Міжкультурна комунікація ґрунтується не лише на знанні мови, але й на розумінні культурних кодів партнерів, що дозволяє запобігати непорозумінням і підтримувати ефективну співпрацю.

Досягнення ефективної міжкультурної комунікації залежить від здатності курсантів правильно інтерпретувати повідомлення та реагувати відповідно до культурних кодів партнерів. Освітній процес сприяє формуванню здатності до багатогранного обговорення й вирішення професійних завдань у міжнародному середовищі. Курсанти навчаються проводити аналіз проблемних ситуацій, прогнозувати рішення, зважаючи на культурні відмінності, що сприяє успішній міжкультурній комунікації. Інтерактивні методи навчання забезпечують курсантам можливість інтегруватися в міжкультурне середовище та успішно адаптуватися до професійних викликів.

Опанування англійської мови у процесі професійної підготовки забезпечує курсантів можливістю отримувати зворотний зв'язок щодо своєї діяльності, оцінювати її значущість, що сприяє формуванню навичок прийняття обґрунтованих рішень та критичного ставлення до власної діяльності. Організація навчання англійської мови у закладі вищої освіти включає рольові ігри та ділові ситуації, що є ефективним засобом для формування навичок самостійної роботи й здатності до самоорганізації.

Зрештою, одним із пріоритетів є застосування активних методів навчання, що відповідають завданням професійної підготовки. Проблемне навчання передбачає вирішення складних ситуацій, що формують пошукові вміння та самостійність курсантів. Це важливий етап формування готовності до виконання професійних обов'язків, адже дозволяє курсантам здобувати знання та навички, необхідні для міжкультурного спілкування, й сприяє розвитку професійної компетентності на належному рівні.

Отже, формування іншомовних професійних комунікативних компетенцій є необхідною умовою підготовки майбутніх судноводіїв у контексті зростаючих вимог міжнародних стандартів та потреб сучасної морської галузі. Опанування англійської мови як мови професійної комунікації забезпечує курсантам здатність ефективно взаємодіяти в багатонаціональному середовищі, сприяє розвитку критичного мислення, здатності до самостійного ухвалення рішень та інтеграції в глобальну професійну спільноту. Використання активних методів навчання, зокрема рольових ігор і ситуаційного моделювання, допомагає не лише засвоювати

мовний матеріал, а й формувати професійні навички, необхідні для успішного виконання обов'язків на судні. Таким чином, якісна професійна підготовка, що поєднує знання мови та специфічні навички судноводіння, готує компетентних фахівців, здатних гнучко адаптуватися до викликів сучасної морської індустрії та забезпечувати безпеку судноплавства на світовому рівні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

- [1] Верховна Рада України (1996). *Про приєднання до Міжнародної конвенції про підготовку і дипломування моряків та несення вахти*. № 464/96-ВР. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_053#.
- [2] Герганов, Л. Д. (2016). Розвиток професійної компетентності кваліфікованих фахівців морського профілю в навчальних центрах судноплавних компаній: тенденції та перспективи. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Серія: Педагогічні науки*, (1), 76-82.
- [3] Попова, О. П. (2011). Особливості професійної діяльності майбутніх судноводіїв і сутність їх професійної компетентності. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*, (17), 353-359.
- [4] Фролова, О. О. (2017). Реалізація підготовки майбутніх судноводіїв до іншомовного професійно орієнтованого спілкування. *Молодий вчений*, (43), 479-484.
- [5] Чеботарьова, І. О. (2014). Комунікативна компетентність: теоретичний аспект. *Наукові записки кафедри педагогіки*, (36), 205-215.